

Justitsministeriet
Slotsholmsgade 10
1216 København K
Danmark
nordatlantkontoret@jm.dk
kopi til frpl@jm.dk.

WILDERS PLADS 8K
1403 KØBENHAVN K
TELEFON 3269 8888
MOBIL 9132 5775
LGH@HUMANRIGHTS.DK
MENNESKERET.DK

DOK. NR. 21/00150-2

11. FEBRUAR 2021

HØRINGSSVAR TIL LOVUDKAST OM BL.A. TILTAG MOD ALKOHOL OG EUFORISERENDE STOFFER I ANSTALTERNE I GRØNLAND

Justitsministeriet har ved e-mail af 14. januar 2021 anmodet om en udtalelse fra Institut for Menneskerettigheder vedrørende et udkast til forslag til lov om ændring af kriminallov for Grønland og retsplejelov for Grønland (Indførelse af behandlingspladser for seksualforbrydere i Anstalten i Nuuk, forhøjelse af foranstaltningsniveauet for voldtægt af mindreårige, tiltag mod indtagelse af alkohol og euforiserende stoffer i anstalterne, betinget offentlig påtale af grove ærefornærmelser, kriminalisering af selvhvidvask, udvidelse af adgangen til at foretage udbyttekonfiskation og pålæg af psykologbehandling i forbindelse med afsigelse af domme til tilsyn).

Instituttet har enkelte bemærkninger i forhold til de foreslåede tiltag mod alkohol og euforiserende stoffer i anstalterne:

Forslaget vil etablere mulighed for – både stikprøvevis og ved konkret mistanke – at afkræve en indsat en udåndings- eller urinprøve. (ændringer i kriminallovens §§ 226-27). Det er dog indskærpet i bemærkningerne til forslaget, at udåndings- og urinprøve efter almindelige forvaltningsretlige principper alene (konkret) kan afkræves, hvis dette er rimeligt begrundet i saglige hensyn (de alm. bem. pkt. 2.7.2.2.2).

Som Justitsministeriet konstaterer, udgør en pligt til at aflægge prøve et indgreb i privatlivet, der blandt andet er beskyttet efter Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 8. Indgrebet kan dog retfærdiggøres som et middel til at fastslå, om indsatte har indtaget ulovlige stoffer eller alkohol.

Det foreslås, at der skabes hjemmel til at anvende anbringelse i enrum som disciplinær reaktion over for indsatte, der nægter at medvirke til en urinprøve eller udåndingsprøve. Derved stilles man som havde man

afgivet en positiv prøve og kan således ikke ved at nægte at afgive prøve undslå sig en disciplinærstraf. Det fremgår ikke af udkastet, i hvor lang tid det i givet fald forudsættes, at en indsat anbringes i enrum ved positiv prøve/manglende medvirken til prøve.

Anbringelse i enrum/udelukkelse fra fællesskab er den mest indgribende disciplinære foranstaltning i Kriminalforsorgen og indebærer en risiko for psykiske skadevirkninger for den indsatte. I Danmark har brugen af denne foranstaltning været i meget voldsom stigning i de seneste år (strafcelle). Danmark har modtaget international kritik for brugen af strafcelle og har over for Europarådets Komite til Forebyggelse af Tortur eller Nedværdigende Behandling eller Straf (CPT) anerkendt at ville se på, om reglerne for disciplinære foranstaltninger, herunder brugen af strafcelle, bør ændres.¹

Folketingets Ombudsmand har ligeledes som led i sin tilsynsvirksomhed efter FN's Torturkonventions tillægsprotokol (OPCAT) haft fokus på brugen af strafcelle og udelukkelse fra fællesskab i Kriminalforsorgen i Danmark. I den forbindelse fandt ombudsmanden i en række tilfælde udfordringer i forhold til at overholde den indsatte retssikkerhedsgarantier samt i forhold til at forebygge/afbøde psykiske skadevirkninger.²

Et praktikerudvalg under Kriminalforsorgen har baseret på erfaringer fra danske fængsler og arresthuse givet en række anbefalinger til hvordan systemet for disciplinære foranstaltninger kan forbedres.³ Herunder anbefales det – som et led blandt mange andre – bla. at overveje at afprøve, om f.eks. misbrugssamtaler kan være et alternativ til disciplinærstraf, når (årsagen til) forseelsen består i misbrug.⁴

¹ Justitsministeriets oversendelse af 31. aug. 2020, til Retsudvalget, Folketinget, af Regeringens svar på anbefalingerne fra Den Europæiske Komité til Forebyggelse af Tortur og Umenneskelig eller Nedværdigende Behandling eller Straf (CPT), <https://www.ft.dk/samling/20191/almdel/REU/bilag/540/index.htm>

² Folketingets Ombudsmands temarapport om strafceller, 5. maj 2020, https://www.ombudsmanden.dk/find/nyheder/alle/temarapport_2019_om_strafceller/

³ Justitsministeriets oversendelse af 23. dec. 2020, til Retsudvalget, Folketinget, af rapport om serviceeftersyn af disciplinærstraffe og administrative reaktioner i fængsler og arresthuse, dateret feb. 2018, <https://www.ft.dk/samling/20201/almdel/reu/bilag/139/index.htm>.

⁴ Som ovenfor, side 37.

Der findes efter kriminalloven andre disciplinære foranstaltninger end anbringelse i enrum, herunder advarsel, bøde eller frakendelse af udgangstilladelse. En øget brug af anbringelse i enrum/udelukkelse fra fællesskab kan – udover risikoen for psykiske skadevirkninger – påvirke frustrationsniveauet blandt de indsatte og føre til øget vold og trusler mellem indsatte og ansatte og risiko for øget magtanvendelse.

- Instituttet anbefaler, at Kriminalforsorgen i Grønland og Justitsministeriet løbende er opmærksom på, i hvilke tilfælde anvendelsen af anbringelse i enrum er en proportional disciplinær foranstaltning i forbindelse med testning for indtag af ulovlige stoffer og alkohol, og om andre foranstaltninger er bedre egnede til formålet i det konkrete tilfælde.
- Instituttet anbefaler, at Kriminalforsorgen i Grønland og Justitsministeriet er opmærksom på overholdelsen af den indsatte retssikkerhedsgarantier i forbindelse med ikendelse af disciplinære foranstaltninger samt er opmærksom på, hvordan psykiske skadevirkninger af anbringelse i enrum kan forebygges, og hvad personalet skal gøre hvis en indsat viser tegn på at lide skade.

Der henvises til ministeriets sagsnr. 2019-490-0141.

Med venlig hilsen

Lise Garkier Hendriksen

CHEFKONSULENT